

Egyértelmű jelen - értelmetlen jövő

Mivel nagyon sokáig Romániában a kisebbségek, s ezen belül elsősorban a számarányát tekintve legnagyobb, a magyarok elnyomása különösebb politikai akadályba nem ütközött, a hatalomnak ideológiai indokokra nem volt szüksége, hogy intézkedéseit alátámassza, hogy a külföld előtt ezeket az intézkedéseket kellő mértékben elfedje, hogy a magyarság és a többi kisebbség természetes gyanakvását és jogos indulatát elaltassa. A román állam *mindent* megtett, s a kisebbségi ember ezzel tökéletesen tisztában volt, hallgatott, s megpróbálta emberi jogait átlopni válságos korszakainak labirintusán.

Az erdélyi magyar tudat és lét lopott áru! Törvénytelenül birtokolja az itteni ember, hisz jószerevével már évtizedek óta fölfüggesztettek minden olyan törvényt, amely létét és identitásának ismérveit nemhogy garantálta, de egyáltalán eltúrta volna.

Ideológiai felhangok, amelyek többnyire demagóg szónoki fogások maradtak, csak az utóbbi húsz évben játszanak némi szerepet az erdélyi magyarság sorsát érintő román hatalmi megnyilatkozásokban. E tény arra enged következtetni, hogy a kisebbségek létét garantáló és meghatározó törvények a mai Romániában kizárólag az ideológia szférájához tartoznak, problémájuk ideológiai kérdés csak, és nem lehet, nem szabad szerephez jutniuk a gyakorlati politikában. Ezzel párhuzamosan viszont a hatalom azonnal megtette azokat a - hatásaiban és gyökereiben már nem csak ideológiai, de nagyon is gyakorlatias - ellenintézkedéseket, amelyek a megfogalmazott jogok és elvek reális kivitelezését minden esetben megakadályozták. Ilyen ellenideológiának számít - többek között - a románság társadalmi, kulturális és személyi felsőbbrendűségének koncepciója, valamint az ún. "belügyekbe való be nem avatkozás" dogmája. Mindkettő azonos, hamis, de léteben mégis sok mindent valósan érzékeltető alapállásból indul ki; az első révén a mai román nemzeti-nacionalista törekvés saját értékeit az által próbálja érvényre juttatni, ill. dominánssá tenni, hogy minden más értéket elpusztít, vagy legjobb esetben vehemensen tagad.

E mai rendszer szélsőséges arroganciája is erre vezethető vissza, de meg kell mondani, hogy ez nem egyszerűen egy "román" magatartás jellemző paradigmája, hanem logikus következménye azoknak a tudati rögzödményeknek, amelyek közel negyven éve az ország sorsát irányítják. Egy osztály lesöprése a történelmi színtérről, s a megmaradó osztályok kifosztása igen jó alapiskolát jelentett azok számára, akik most, etnikai közösségek kifosztása, elnyomorítása után azok egzisztenciáját akarják megtörni.

A belügyekbe való be nem avatkozás viszont, melynek egyetemes nemzetközi jogi hatályát természetesen senkinek sem jut eszébe helyteleníteni, egy ilyen politikai szándék szolgálatában olyan veszélyes lehetőségeket rejt magában, amelyek a következetesség törvényei alapján *minden esetben* tömegmészárlásokhoz, vagy jelen esetben a román hatalmi gyakorlat magyarelles arroganciájához vezetnek. Az a "nemzetközi jog", melynek érvényét a mai román hatalom elismeri, s amely a belügyekbe való be nem avatkozás román gyakorlatát szentesíteni *tudja*, épp a jog jelenlétét nélkülözi, azét a jogét, amely a belső gyarmatosítás, a belső üldözések, a belső terror ellenpontja lehetne. Külpolitikailag pedig e jog tiszteletének hiánya jellemzi azokat az országokat is, amelyek hanyagságból, külső kényszerből vagy belső egyensúlyuk vélt védelméből kifolyólag e demagógiát magukévá teszik.

Az emberi jogok egyetemesek. És egyetemesek ugyanakkor az emberiség ellen, az emberi jogok ellen elkövetett terrorakciók is. Az államterror nem belügy; egy államnak, amelynek

egész létét az jellemzi, hogy saját polgárai ellen hisztérikus hajszát indít, nem lehetnek belügyei. E jogséremlmek szempontjából pedig különösen nem.

□

Románia történelmében a jelenlegi szakaszt egyfajta elfordulás jellemzi attól az ideológiától, amely a kisebbségek megsemmisítésének belső célzatosságát próbálta leplezni. Okai ennek föltehetően a magyarság aktivizálódása s nemkülönben az elégedetlenség növekedése a románság körében. Következménye pedig az olyan irományok megjelenése, mint a Lăncrănjan könyv.

Az okokról nem akarunk itt bővebben szólni, hisz efféle oknak számít folyóiratunk egész létezése. Annál több mondanivalónk van viszont a következményekről, amelyek más - de nem kevésbé fontos összefüggésekben szemlélve - szintúgy maguk is okként szerepelnek.

Lăncrănjan könyvének megjelenését a magyarság ostobább, vagy mondjuk úgy, hiszékenyebb része, valamint azok, akik reménytelenül rá vannak utalva - saját álláspont híján - a mindig aktuális közhangulatra, akként fogadták, mint az RKP funkcionáló elveinek, ideológiájának direkt megsértését. Ezek nem vették észre, hogy lemaradtak az épp "autentikus" hullámhosszról; az RKP már nem bíbelődik a látszatokkal, s az elérendő cél érdekében már nyíltan kívánja hirdetni azokat a célokat, amelyek az ország vélt legjobb nemzeti jövőjét a mához közelebb idomíthatnák. Azok, akik nem látták át a román rendszer korszakváltó elhatározását, teljes súlytalanságukat és egész politikai impotenciájukat latba vetve kiáltoznak a cenzúra után. Most nem azon az erkölcsi tényen akarunk olcsón keseregni, hogy mennyire groteszk egy létében megnyomorított etnikai közösség, illetve néhány épp, hogy tébtábolva élő entellektüelének harca, hogy helyreállítsa a cenzúra sérthetetlenségét; vagy hogy mennyiben tekinthető szégyenletesnek, aljasnak egy olyan törekvés, hogy a magunk cenzúra nyomorította kelepcénkbe másokat is belerántsunk. Épp ellenkezőleg. Annak fontosságát akarjuk itt hangsúlyozni, mely szerint Lăncrănjan könyve e korszakváltás tényszerű, megfogható bizonyítéka, s nagyon is biztos alap arra, hogy saját ellenideológiánkat e tényszerűséggel megtámogassuk. Lăncrănjan könyve nem egy torzított valóság; Lăncrănjan könyve az a program, amely saját romániai valóságunkat nagyon hűen tükrözi, s egyben e valóság jövőelemeit is tartalmazza. Hogy egyesek a jövőt csak boldognak és rózsaszínűnek tudják látni, azok magukra és arra a manipulatív ideológiára vessenek, amely épp most vált korszerűtlenné Romániában. Lăncrănjan olyan jelent és jövőt fest, amilyen jelennel bírunk, és amilyen jövőt a Román Kommunista Párt nekünk szánt: sötétet és pusztítót, pogromokkal, és nem csak kulturális kiirtással.

A Lăncrănjan könyv volt az első jel, amely a látszattolerancia ideológiájával telített kor romániai alkonyát bejelentette. De téved az, aki ebben az ideológiában csak a látszattoleranciát látja, s nem egy reális terror megelőlegezését. Ez tévesztette meg az erdélyi magyarság legtöbb tagját, mint ahogy Lăncrănjan könyve most a románságot igyekszik megtévesztve biztosítani arról, hogy csak a magyarok végnapjai következnek, a terror, a kizsákmányolás kizárólag csak ellenük - mi ellenünk - irányul. A szerves kapcsolat, a szándék azonossága éppúgy megvolt a párt egykori ideológiája és jelenlegi gyakorlata között, mint ahogy az RKP egykori látszattoleráns alapállása is azokon a két háború közötti polgári demokrata hagyományok által kódosított fondorlatokon nyugodott, amelyeknek egyetlen céljuk az volt, hogy egy eljövendő nagy leszámolás tényét az áldozat és a világ tétlen közömbössége elé kellő manipulatív formában tudják tálalni. Az egykori román parlament annak a politikai gyakorlatnak volt a nyugati demokráciák számára megfelelővé tett fedőszerve, amely végső fokon *csak "Antonescu versus Vasgárda"* lehetőségekben

gondolkodott és reménykedett. Nem igényel tágabb bizonyítást, hogy persze semmi különbség nem volt a jelzett “alternatívák” között..

Eme atavisztikus összefüggések tisztázására közöljük jelen számunkban *dr. E. Dandea* parlamenti felszólalását, mely tapasztalatainkat nem csak a tekintetben gyarapította, hogy a jelen ideológiai vagy ideológiafosztó tendenciái mindig is e nemzeti ellentétek hátszágában jegecesedtek ki. De egyben érzékelteti azt is, hogy az óromániai bizantikus szellem és az erdélyi európeirebb szemléletmód differenciái milyen antagonizmushoz vezették el koronként országunkat. És előrevetítve Dandea következtetéseit: Ceauşescu külpolitikai hóbortjai, bohóckodásai mennyire válhatnak számunkra pusztító valósággá, s milyen mértékben oszthatják meg magát a románságot is.

(Ara-Kovács Attila)